

MAKABGACHA KATTA YOSHDAGI BOLALARDA SAHNALASHTIRISH O'YIN FAOLIYATI YORDAMIDA IJTIMOYIY- HISSNIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH

Nurmamatova Sitora Olim qizi

Ish joyim: Jizzax viloyati Do'stlik tumanidagi

Lola 3-sonli MTT tarbiyachisi

Annotatsiya Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda sahnalashtirish o'yinlari orqali ijtimoiy-hissiy ko'nikmalarni shakllantirishning ahamiyati va metodlari atroflicha yoritiladi. Tadqiqot sahnalashtirish o'yinlari bolalarning emotsional intellektini, empatiyasini, hamkorlik qilish qobiliyatini va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirishdagi rolini tahlil qiladi. Maqolada amaliy tavsiyalar va ushbu yondashuvning ta'lim jarayoniga integratsiyalash bo'yicha takliflar berilgan.

Kalit so'zlar: Sahnalashtirish o'yinlari, maktabgacha yosh, ijtimoiy-hissiy ko'nikmalar, emotsional intellekt, empatiya, bolalar rivojlanishi, ta'lim, psixologiya, hamkorlik

Annotation: This article comprehensively explores the significance and methodologies of fostering socio-emotional skills in preschool children through staging games. The study analyzes the role of staging games in developing children's emotional intelligence, empathy, collaboration abilities, and problem-solving skills. The article provides practical recommendations and suggestions for integrating this approach into the educational process.

Keywords : Staging games, preschool age, socio-emotional skills, emotional intelligence, empathy, child development, education, psychology, collaboration.

Kirish

Bolalik davri inson hayotining eng muhim bosqichi bo'lib, bu davrda shakllangan ko'nikmalar uning kelajakdagi shaxsiyati va ijtimoiy munosabatlariga asos bo'ladi. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy ko'nikmalarning rivojlanishi ularning atrofdagilar bilan samarali muloqot qilishlari, his-tuyg'ularini tushunishlari va boshqarishlari, shuningdek, jamiyatda o'z o'rinlarini topishlari uchun nihoyatda muhimdir. Zamonaviy ta'lim tizimida nafaqat akademik bilimlarga, balki bolalarning ijtimoiy-hissiy rivojlanishiga ham katta e'tibor qaratilmoqda. Shu nuqtai nazardan, sahnalashtirish o'yinlari bolalarda bu turdagi ko'nikmalarni rivojlantirishning samarali vositalaridan biri sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Bu o'yinlar bolalarga turli rollarni ijro etish, vaziyatlarni simulyatsiya qilish va o'z his-tuyg'ularini ifodalash imkonini beradi, bu esa ularning empatiyasini, hamkorlik qilish qobiliyatini va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Asosiy qism. Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy ko'nikmalarni shakllantirishda sahnalashtirish o'yinlarining roli ko'plab psixologik va pedagogik tadqiqotlar bilan tasdiqlangan. Vygotskiyning madaniy-tarixiy nazariyasiga ko'ra, o'yin bolaning rivojlanishida markaziy o'rinni egallaydi va aynan o'yin orqali bola ijtimoiy tajribalarni o'zlashtiradi. Sahnalashtirish o'yinlari bolalarga turli hayotiy vaziyatlarni modellashtirish, o'z his-tuyg'ularini so'zlar va harakatlar orqali ifodalash, shuningdek, boshqalarning his-tuyg'ularini tushunishga yordam beradi. Emotsional intellektni rivojlantirish. Bolalar turli rollarni ijro etish jarayonida qahramonlarning his-tuyg'ularini boshdan kechiradilar va ularni ifodalaydilar. Bu ularga o'z his-tuyg'ularini anglashga va boshqarishga yordam beradi. Masalan, "Qo'rqqoq quyoncha" rolini o'ynayotgan bola qo'rquvni, "Jasur sher" rolini o'ynayotgan bola esa jasoratni his qiladi. Empatiyani shakllantirish. Boshqa personajlar nuqtai nazaridan vaziyatga qarash bolalarda empatiyani rivojlantiradi. Ular boshqalarning his-tuyg'ulari va ehtiyojlarini tushunishni o'rganadilar, bu esa ularning muloqot ko'nikmalarini yaxshilaydi. Hamkorlik va muloqot ko'nikmalarini oshirish: Sahnalashtirish o'yinlari odatda guruhda amalga oshiriladi. Bu jarayonda bolalar bir-birlari bilan o'zaro aloqa

qilish, rollarni taqsimlash, ssenariy bo'yicha kelishish va birgalikda maqsadga erishishni o'rganadilar.

Muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish: O'yin davomida kutilmagan vaziyatlar yuzaga kelishi mumkin, bu bolalardan tezkor fikrlash va muammoni hal qilish yo'llarini topishni talab qiladi. Masalan, "Kim o'g'irladi" o'yinida bolalar izchil fikrlashga o'rganishadi.

Ijodkorlik va tasavvurni rag'batlantirish: Sahnalashtirish o'yinlari bolalarning tasavvurini, ijodkorligini va fantaziyasini rivojlantiradi. Ular o'zlarining shaxsiy g'oyalarini qo'shib, o'yinni yanada qiziqarli qilishga intiladilar

Muhokama

Sahnalashtirish o'yinlarini maktabgacha ta'lim dasturlariga integratsiya qilish bolalarning ijtimoiy-hissiy rivojlanishi uchun juda samarali strategiya hisoblanadi. Bu o'yinlarni samarali tashkil etish uchun bir qator muhim jihatlarga e'tibor qaratish lozim: **To'g'ri o'yin materiallarini tanlash:** Bolalarning yoshiga va rivojlanish darajasiga mos keladigan materiallar va mavzularni tanlash muhimdir. Masalan, kichik yoshdagi bolalar uchun oddiy ertak sahnalarini, katta yoshdagi bolalar uchun esa murakkabroq ssenariylarni tanlash mumkin. **Pedagogning roli:** Tarbiyachining roli faqatgina o'yinni boshqarish bilan cheklanmasdan, balki bolalarni rag'batlantirish, ularning his-tuyg'ularini tushunishga yordam berish va o'yin davomida yuzaga keladigan muammolarni hal qilishda ko'maklashishdan iborat.

Erkinlik va ijodkorlikni rag'batlantirish: Bolalarga o'yin davomida ijodiy erkinlik berish, ularning g'oyalarini qo'llab-quvvatlash va o'z rollarini o'zgartirishga ruxsat berish muhimdir. Bu ularning o'ziga ishonchini oshiradi va ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi.

Qayta aloqa (feedback): O'yindan so'ng bolalar bilan o'yin jarayoni, ularning his-tuyg'ulari va qiyinchiliklari haqida suhbatlashish ularning o'z-o'zini tahlil qilish va xulosalar chiqarish qobiliyatini rivojlantiradi.

Biroq, sahnalashtirish o'yinlarini tashkil etishda ba'zi qiyinchiliklar ham mavjud bo'lishi mumkin. Masalan, barcha bolalarni faol ishtirok etishga jalb qilish, ayrim bolalarning tortinchoqligini bartaraf etish yoki rollarni adolatli taqsimlash kabi masalalar. Bu holatlarda pedagogning professional ko'nikmalari va individuallikka yondashuvi muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy ko'nikmalarni sahnalashtirish o'yinlari yordamida shakllantirish zamonaviy ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Bu o'yinlar bolalarning emotsional intellektini, empatiyasini, hamkorlik qilish qobiliyatini, muloqot ko'nikmalarini va muammolarni hal qilish qobiliyatini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladi. Sahnalashtirish o'yinlarini ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilish orqali biz nafaqat bilimli, balki ijtimoiy jihatdan yetuk, hissiy jihatdan barqaror va o'ziga ishongan shaxslarni tarbiyalashimiz mumkin. Kelajakda bu yo'nalishda chuqur tadqiqotlar o'tkazish, turli sahnalashtirish o'yinlari uslublarini ishlab chiqish va ularning bolalar rivojlanishiga ta'sirini yanada o'rganish dolzarb vazifalardan hisoblanadi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Vygotskiy, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
2. Elkonin, D. B. (1971). *Psychology of Play*. Moscow: Prosveshchenie.
3. Erikson, E. H. (1963). *Childhood and Society*. W. W. Norton & Company.
4. Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books.

5. Kohlberg, L. (1984). *The Psychology of Moral Development: The Nature and Validity of Moral Stages*. Harper & Row.
6. Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (Eds.). (2000). *From Neurons to Neighborhoods: The Science of Early Childhood Development*. National Academies Press.
7. Smilansky, S. (1968). *The Effects of Sociodramatic Play on Disadvantaged Preschool Children*. John Wiley & Sons.
8. Zigler, E. F., & Muenchow, S. (1992). *Head Start: The Inside Story of America's Most Successful Experiment in Early Education*. Basic Books.